

Voorjaar '23

Een
praktische
inleiding
tot Kritisch
Denken Paul
Hartog

Voorjaar '23

Een
praktische
inleiding
tot Kritisch
Denken Paul
Hartog

Inhoud

Waarom deze inleiding?	3
Iets over Paul Hartog	4
1. Wat is Kritisch Denken en waarom zouden we ons daar druk over maken?	5
2. Kritisch Denken is vast alleen voor heel slimme mensen	8
3. De innerlijke drang van de kritische denker	9
4. De reflectieve vaardigheden van de kritische denker	10
5. Kritisch denken vraagt om inzet en training	10
6. Een aantal bekende denkfouten (cognitive biases)	12
7. Wanneer is het handig om kritisch te denken (en wanneer niet)?	14
Geraadpleegde bronnen	15
Aanbevolen bronnen	15

Tekst check: Inge Melsen

Vormgeving: Eric Jongsma

Vragen? Suggesties om 'm beter te maken?

Wil je me uitnodigen om je les of teamdag op te leuken?

Laat het me ajb weten op paul.hartog@nhlstenden.com.

NB. Ik heb geen commerciële bedoelingen en ben selectief in het accepteren van uitnodigingen.

Waarom deze inleiding?

Mijn drang om de wereld te verbeteren neemt toe naarmate ik ouder word en kinderen en kleinkinderen heb gekregen. Ik ben ervan overtuigd dat Kritisch Denken met afstand het belangrijkste gereedschap daarvoor is.

Veel Nederlanders hebben nog nooit van Kritisch Denken gehoord; dat is in sommige andere landen wel anders. Mijn indruk is wij Nederlanders behoorlijk achterlopen op Engeland, Schotland, Ierland en de Verenigde Staten. Zo moet je voor de bekendste Engelse universiteiten Oxford en Cambridge een examen in Kritisch Denken afleggen. Voor zover ik weet kennen we zoiets in Nederland niet.

Degenen die er wél van gehoord hebben weten soms niet wat het betekent en de term 'kritisch' wordt soms als negatief gezien. Ik kan er weinig negatiefs bij bedenken; het gaat over kritisch zijn op je eigen denken met als doel je eigen denken te verbeteren. Wat kan daar nu op tegen zijn?

Ik heb verschillende doelen met deze inleiding;

- Iedereen die het wil lezen informeren over *wat kritisch denken is*
- Iedereen die het wil lezen informeren over *het doel* van Kritisch Denken
- Iedereen die het wil lezen informeren over *hoe je je eigen denken kunt verbeteren*
- Iedereen die het wil lezen informeren over *hoe je op een respectvolle manier ook het denken in je omgeving kunt verbeteren*
- Iedereen een *hulpmiddel* bieden om het aan anderen uit te leggen

Ik denk dat ik best slim ben, behalve als ik heel, heel erg verliefd ben, want dan ben ik waanzinnig dom.

Taylor Swift 2015

Iets over Paul Hartog

Ik woon het grootste deel van mijn leven samen met mijn lieve vrouw in het centrum van Sneek. We hebben twee zoons, een bonuszoon, een schoondochter en schattige kleindochters Mila en Fay. We zijn omringd door goede vrienden en schoonzus en hebben het gezellig met z'n allen. Ik geef nu bijna twintig jaar les waarvan zo'n acht jaar in Kritisch Denken. Naast alle gezelligheid sport ik graag, eet gezond en als het even kan reis ik met trein en fiets want ik ben me ook bewust van het milieu.

In mijn tienerjaren voelde ik me thuis bij de punkers. Veel punkers droegen tweedehands kleding die ze kochten bij de militaire dump (army surplus) of het Leger des Heils. Ze maakten daar zelf iets persoonlijks van door gebruik van veiligheidsspelden en/of stiften en spuitbussen. Dit paste bij de zogenaamde 'Doe-Het-Zelf mentaliteit'. De muziek was ook belangrijk; je hoefde er geen muziekdiploma's voor te hebben want het ging vooral om expressief 'rammen' op instrumenten en politiek geladen teksten. Het was ook belangrijk dat je haar goed zat, het liefst rechtop en niet al te netjes.

Ik woonde in een klein dorpje in het Noorden waar bar weinig te beleven viel. Problemen met woningnood hadden we niet, maar door de muziek kwam ik in contact met punkers die woningen kraakten. Ze vonden het schandalig dat er gebouwen leegstonden terwijl veel mensen geen dak boven hun hoofd hadden. De demonstrerende

en rellende krakers die op televisie kwamen werden door de mensen om mij heen scherp veroordeeld terwijl ik mij juist best kon inleven in hun standpunten. Zo was bij mij het zaadje geplant dat veel situaties vanuit veel verschillende kanten bekeken kunnen worden.

Heb je ooit meegemaakt dat anderen een heel andere 'kijk' hadden over iets of iemand? Hoe reageerde jij daarop?

Zo'n 10 jaar geleden las ik voor het eerst iets over de term 'kritisch denken' en ik werd daar erg nieuwsgierig van en ben daar diep ingedoken. Ik heb een aantal online cursussen gedaan (vette aanrader!) en veel gelezen. Nu heb ik een aantal internationale vrienden om mij heen verzameld waar ik regelmatig mee overleg. Er zijn momenten geweest dat ik dacht dat ik het beeld zo'n beetje compleet had maar steeds kwam er weer iets onbekends binnen. Zo is de tijd omgevlogen en ben ik nog net zo enthousiast als aan het begin van deze ontdekkingsstocht en ... ik ben nog lang niet klaar!

1. Wat is Kritisch Denken en waarom zouden we ons daar druk over maken?

Kritisch Denken is een dikke 100 jaar geleden voor het eerste beschreven in het boek 'How We Think' (Hoe Wij Denken) van Amerikaan John Dewey. Hij noemde het 'reflectief denken' en omschreef het als 'actief, doortastend en voorzichtig denken over geloof of kennis'

Hij beschrijft het verder als het 'in gedachten bekijken' van alle kanten van een onderwerp en het zoeken naar nieuwe informatie (bewijzen). De uiteindelijke bedoeling is om iets te accepteren of te verwerpen.

Kritisch denken gaat over tijd nemen om over iets na te denken en oordelen/beslissingen uit te stellen.

Hij stelde ook dat het tegenovergestelde zou bestaan; 'onkritisch denken'. Een voorbeeld; ik woon tegenover een supermarkt en de doodenskele keer dat ik daar met de fiets kom loop ik zonder na te denken naar huis en vergeet mijn fiets helemaal. Ook stop ik soms de pot pindakaas in de koelkast om me later helemaal wild te zoeken tussen de andere potten broodbeleg. Onschuldige voorbeelden, waar ik zelf hard om kan lachen.

Vraag; wanneer heb jij voor het laatst 'onkritisch' nagedacht? Wat had dat voor gevolgen?

Bevriende psycholoog Wiebren die veel met jonge criminelen werkt vertelde me dat zijn belangrijkste taak is zijn cliënten te helpen inzien dat wanneer ze tijd nemen voor het nemen van beslissingen zij minder vaak in de problemen komen.

Een voorbeeld is het boos reageren op een appje; meestal kan je beter wachten met reageren tot de grootste woede over is. Anders komen er vaak brokken van.

Een andere populaire definitie van Kritisch Denken is **denken over je denken om je denken te verbeteren**. Kauw daar maar eens even op!

Heb je ooit nagedacht over je denken? Vertel eens!

Hieronder nog een laatste definitie.

Bij kritisch denken gaat het om het vermogen om zelfstandig te komen tot weloverwogen en beargumenteerde afwegingen, oordelen en beslissingen. – Stichting Leerplan Ontwikkeling SLO, Maart 2020

'Mijn vriendin zegt dat ik niet tegen kritiek kan. Hoe komt ze daar nu bij? Nog even en ik wil geen vrienden meer met haar zijn.' – Leerling

2. Kritisch Denken is vast alleen voor heel slimme mensen

Je hoeft bepaald geen Albert Einstein of Stephen Hawking te zijn om kritisch te kunnen denken. Als je kunt lezen en schrijven ben je al een heel eind!

Een van de basisvaardigheden van een Kritisch Denker is dat je goed kunt nadenken over hoe je vragen gaat formuleren. Dit hangt vaak samen met het goed plannen van het bedenken van vragen, daar moet je even tijd voor nemen!

De meeste van ons kennen het wel; je loopt al een tijdje rond met een kwaaltje en pas als het niet vanzelf over gaat maak een afspraak met de dokter. Na het bezoek worden door je omgeving allerlei vragen gesteld waarop je het antwoord niet weet. Daar kan je nog wel eens een beetje onzeker van worden. Oorzaak: toen je bij de dokter zat wist je niet (meer) wat je moest vragen. Je hebt zeeën van tijd gehad, maar hebt dit niet gebruikt om je vragen voor te bereiden en dat is soms best onhandig.

Een ander voorbeeld; de leraar geeft aan dat hij/zij in de laatste les voor de toets een Q & A doet; scholieren stellen vragen die de leraar dan zo goed mogelijk beantwoord. Het komt voor dat scholieren niet genoeg tijd hebben geïnvesteerd om goede vragen te bedenken en dat daarom de les vroeg afgelopen is. Scholieren die daarna pas op de goede vragen komen hebben de boot gemist en dat is natuurlijk jammer voor alle partijen.

Een laatste voorbeeld; wanneer er verkiezingen aan komen gaan politieke partijen zich op verschillende issues zo duidelijk mogelijke standpunten innemen; vóór het één en tegen het ander. Als je geluk hebt heb is er één partij die op alle issues dezelfde standpunten heeft als jij, maar meestal is dat niet zo. Dan moet je gaan afwegen welke issues je nu het belangrijkste vindt. Dit is veel denkwerk en sommigen willen daar hun tijd niet aan besteden en kiezen dan maar voor de partij waar hun tante op stemt of op degene met de mooiste glimlach?

Wat is de laatste keer dat jij te weinig tijd genomen hebt om vragen voor te bereiden? Wat waren de gevolgen?

Er bestaat zelfs een Juiste Vragen Instituut (The Right Question Institute). Hun belangrijkste doel is om mensen te stimuleren hun denkvaardigheid te verbeteren zodat zich makkelijker kunnen bemoeien met zaken die hen aangaan en beter voor zichzelf kunnen opkomen. Niet om op te scheppen, maar ik heb er ook een cursus gevolgd en ben onder de indruk van hun simpele en krachtige methode.

Conclusie: Vaak krijg je tijd om je voor te bereiden op het stellen van vragen en het is belangrijk dat je deze goed gebruikt als je de goede vragen wilt stellen.

3. De innerlijke drang van de kritische denker

De houding is waarschijnlijk belangrijker dan de vaardigheden; 'willen is kunnen' zeggen ze wel eens. Ik zou in plaats van houding nog liever spreken van een 'innerlijke drang', gedrag wat je eigenlijk niet kunt laten.

De Volger: neemt zonder na te denken zaken aan die hij/zij leest of anderen hem/haar vertellen. De volger is niet geïnteresseerd in hoe betrouwbaar de bron is en gaat geen tijd steken in het uitzoeken. Dit zijn het soort mensen die makkelijk te foppen zijn op 1 april en ook in de rest van het jaar.

Ken jij een Volger?
Wat doet deze persoon waardoor jij denkt dat hij/zij een Volger is?

De Skepticus: gaat actief bezig met het uitzoeken of zaken die aan hem/haar gepresenteerd worden waar zouden kunnen zijn. Hij/zij betreft daar vaak anderen bij, verzamelt zo meerdere perspectieven om zijn/haar positie te bepalen en is daarom voor velen een interessante gesprekspartner.

Ken jij een Skepticus?
Wat doet deze persoon waardoor jij denkt dat hij/zij een Skepticus is?

De Cynicus; neemt van niemand iets aan, hoe sterk het bewijs ook is dat iets klopt. Zo zijn er mensen die stug volhouden dat er nog nooit iemand op de maan geweest is en dat de aarde plat is. Dit is het soort mensen die soms een rol hebben in bepaalde filmpjes; vaak om te lachen, maar ook wel een beetje zielig.

Ken jij een Cynicus?
Wat doet deze persoon waardoor jij denkt dat hij/zij een Cynicus is?

Voor kritisch denken hebben we het over de volgende houdingsaspecten:

- uit gewoonte nieuwsgierig en leergierig zijn
- het 'lef' (en de wil) hebben om informatie te vragen
- kunnen en willen vragen,

geven en ontvangen

- goed geïnformeerd willen zijn
- vertrouwen hebben in het eigen vermogen tot redeneren
- open staan voor andere meningen, ideeën en verschillende wereldbeelden
- andere meningen accepteren

en er respectvol mee omgaan

- bewust zijn van mogelijke persoonlijke vooroordelen
- bereid zijn zorgvuldig genomen beslissingen te heroverwegen
- nauwkeurig werken en streven naar het gewenste resultaat.

4. De reflectieve vaardigheden van de kritische denker

Het kunnen reflecteren is een belangrijke vaardigheid (lees; stuk gereedschap) van de kritische denker.

Reflectie is een vorm van nadenken: je overdenkt je keuzes en redenen en de structuur waarbinnen iets plaatsvindt of plaatsgevonden heeft. – Stichting Leerplan Ontwikkeling SLO, Oktober 2022

Ik ben gewend om met de Gibbs cyclus te werken; dit is een handig hulpmiddel. Hieronder heb ik deze kort beschreven. Er is veel over te vinden in boeken en op het internet.

- Beschrijving van de ervaring
- Gevoelens die je had bij de ervaring
- Evaluatie van wat er goed en minder goed ging
- Analyse van wat je ervan zou kunnen leren
- Conclusies van wat je anders had kunnen doen
- Actieplan van hoe je het een volgende keer gaat aanpakken

Het gaat er om je denkervaring stap-voor-stap te beschrijven om er voor jezelf achter te komen waar dingen goed gegaan zijn en waar het beter gekund had. Het belangrijkste doel is om het een volgende keer minstens zo goed te doen en misschien zelfs wel beter.

Wanneer heb je voor het laatst gereflecteerd op een ervaring? Waarom heb je dat gedaan? Wat heeft dat je opgeleverd?

- De ervaring: ik kijk in de bijkouken om mijn fiets te pakken
- Gevoelens: paniek! Mijn fiets zal toch niet gepikt zijn?
- Evaluatie: het kijken ging goed (ik had mijn bril op), mijn conclusie was niet goed
- Analyse: ik zou een volgende keer niet zo hoeven schrikken
- Conclusies: ik had kalm kunnen blijven
- Actieplan voor de volgende keer: blijven ademen en blijven nadenken en vooral ook even om me heen kijken als ik de supermarkt uit loop.

5. Kritisch denken vraagt om inzet en training

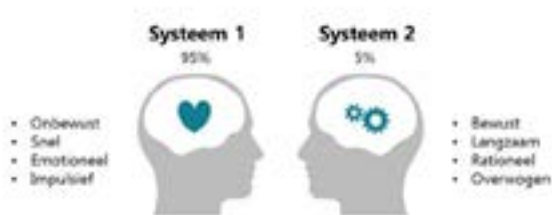
Mijn vriend Radu is naast kritisch denker ook een marathonloper en volgens hem zijn veel mensen in staat om een lange afstand te lopen of te wandelen, maar er moeten wel de nodige trainingskilometers gemaakt worden voordat het ook echt lukt. Niemand wordt als marathonloper

geboren. Zo is het met kritisch denken ook; je moet er tijd en moeite in steken om er beter in te worden. Niemand wordt als kritisch denker geboren en het komt niet aanwaaien.

Zoals uitgelegd gaat het om vaardigheden en vooral een bepaalde 'drang'. Zonder deze drang om een lange afstand te gaan lopen of wandelen wordt het trainen daarvoor ook moeilijk. Zelfs als je niet

veel natuurlijke aanleg of talent hebt gaat het je lukken mits de drang maar groot genoeg is.

Waarom kritisch denken moeilijker is dan niet-kritisch denken ga ik uitleggen aan de hand van een bestaande en geteste theorie. Beter goed geleend dan slecht bedacht toch?

Figuur; systeem 1 en systeem 2 naar 'Ons feilbare denken' van Daniel Kahnemann

System 1

In het dagelijks leven maken we veel, heel veel, beslissingen onbewust of op de automatische piloot. We staan op, we stappen onder de douche, schudden cornflakes uit een doos, schenken melk uit een pak en kauwen ons ontbijt weg. We springen op de fiets en fietsen volgens een vast paadje door het drukke verkeer naar school. Dit alles doen we zonder erbij na te denken. Het kost ons weinig moeite en kunnen soms zelfs meerdere dingen tegelijk doen, lekker efficiënt. Zo kunnen we energie sparen voor andere activiteiten.

System 2

Stel je nu eens voor dat je een nieuwe fiets wilt kopen. Dat is typisch zo'n activiteit die je niet elke dag doet. Ooit was het een simpel klusje; alle fietsen hadden hetzelfde model en dezelfde kleur (zwart) en uitvoering en je kocht 'm bij de dichtstbijzijnde fietsenmaker.

Vandaag-de-dag is dat behoorlijk anders; wordt het een transportfiets, een ATB, een stadsfiets, alu frame of staal, dikke banden of dunne, met-of-zonder handremmen, blokjes of naafrem, etc. en koop je 'm bij een keten van fietszaken, bij de lokale fietsenmaker, bij de bouwmarkt of via Amazon.com of bol.com? Als je de juiste keuze wilt maken zal je er echt even voor moeten gaan zitten. Een duidelijk verschil met de 'keuzes' tijdens het ochtendritueel nietwaar?

Andere keuzes waar je waarschijnlijk even voor moet gaan zitten zijn;

- Het kiezen van een opleiding; wil je iets kiezen wat je leuk lijkt, waar je beste vriend(in) heen gaat, iets waar je veel geld mee kunt verdienen of misschien wel iets waar je je ouders trots mee maakt?
- Het kiezen van een telefoonabonnement; moet dat inclusief of exclusief mobiele telefoon zijn? Onbeperkt data? Etc.
- Het kiezen van iemand die je toevertrouwd ons land (mee) te besturen...

Kortom kritisch denken vraagt behoorlijk wat inspanning en is niet onze voorkeurshouding. Het goede nieuws is dat dit allemaal te leren is!

Wat is de laatste keer dat je diep en langdurig hebt nagedacht over iets? Waar ging dat over? Hoe is dat gegaan? Was je toen tevreden met de uitkomst? Ben je dat nu nog?

6. Een aantal bekende denkfouten (cognitive biases)

Veel bekende denkfouten vinden hun oorsprong in bias of geloof. Dit zijn twee verschillende zaken die, volkomen begrijpelijk, wel eens door elkaar gehaald worden.

Een bias is een vooringenomenheid of vooroordeel die de manier waarop we denken en beslissingen die we nemen beïnvloedt. Een bias kan gebaseerd zijn op culturele achtergrond, sociale normen, ervaringen en emoties. Voorbeeld; als je vrienden graag energy-drankjes drinken zou dat best voor jou een reden kunnen zijn om ook deze drankjes te gaan nemen. Deze bias heeft zelfs een naam; het bandwagon-effect, deze is hieronder verder uitgelegd.

Een geloof is een overtuiging die gebaseerd is op iets dat niet waar te nemen is, er is geen bewijs voor te leveren. Het kan bijvoorbeeld gaan om een religieuze overtuiging, maar het kan ook betrekking hebben op persoonlijke overtuigingen over het leven, de maatschappij of de menselijke natuur.

Sommige biases komen voort uit een geloof, maar meestal is dat niet zo. Voorbeeld; als je familie ervan overtuigd is dat het onverstandig is om je te laten vaccineren, kan het gevolg er van zijn dat jij dezelfde overtuiging gaat aanhangen.

Zowel bias als geloof kunnen, zonder dat je je er bewust van bent, invloed hebben op je beslissingen en handelingen en gaat daarmee ten

coste van je zelfregulatie. Zelfregulering is het stuur stevig in handen houden om andere krachten zo min mogelijk mee te laten sturen. Hieronder een lijstje veelvoorkomende biases.

Ankering (anchoring)

Voorbeeld; Als je voor het eerst in je leven een auto gaat kopen ga je op verschillende websites kijken wat zoiets kost. Als je als eerste een heel goedkope auto ziet, ga je daarna alles daarmee vergelijken.

Uitleg; het gegeven dat het eerste wat we zien wordt ons 'anker', het 'normaal'.

Anekdotisch bewijs (anecdotic proof)

Voorbeeld; Opa rookte een pakje zware shag per dag en is er 90 jaar mee geworden.

Uitleg; roken is helemaal niet zo slecht voor als iedereen zegt.

Groepsdenken (bandwagon effect)

Voorbeeld; na de bokstraining blijft iedereen nog even hangen voor wat sterke verhalen

Uitleg; zelfs al heb je helemaal geen zin in sterke verhalen blijf je toch ook maar even hangen, want je wilt graag bij de groep horen

Beschikbaarheids heuristiek (availability heuristic)

Voorbeeld; je ziet de ene na de andere succesvolle vlogger in spelprogramma's opduiken.

Uitleg; doordat je veel succesvolle vloggers ziet lijkt het of succesvol worden niet zo ingewikkeld is, je ziet immers nooit de struggle van vloggers die het (net) niet halen.

NB. Een heuristiek is niets meer of minder dan een

vuistregel. Een regel die in 80% van alle gevallen klopt (En die dus in 20% van de gevallen niet klopt).

Blinde vlek bias (blind spot bias)

Voorbeeld; mensen die op sneakers van de Scapino lopen kunnen geen Nike's betalen.

Uitleg; De 'moeder van alle denkfouten': het is de blinde vlek bij jezelf, als je denkt dat je zelf geen vooroordelen hebt. Hoe denk je over mensen die op een andere sportvereniging zitten, van andere muziek houden of een ander merk schooltas hebben?

Bevestigings bias (confirmation bias)

Voorbeeld; als je de overtuiging hebt dat jouw idool (uit sport of muziek) een goed mens is zal je zijn/haar goede kanten aangrijpen om jouw overtuiging te bevestigen en zal je veel minder geïnteresseerd zijn in zijn/haar slechte kanten.

Uitleg; We focussen ons onbewust op dingen die in lijn staan met wat we geloven.

Superioriteits bias (Dunning-Kruger effect)

Voorbeeld; een klasgenoot is slecht geïnformeerd en laat zich luid en duidelijk horen omdat hij/zij denkt gelijk te hebben.

Uitleg; Incompetente mensen overschatten nogal eens hun eigen kunnen, en daardoor wanen ze zich bovengemiddeld competent. Mensen die werkelijk bovengemiddeld competent zijn, hebben de neiging zichzelf te onderschatten.

Het Forer/Barnum-effect

Voorbeeld; je bekijkt je horoscoop en bent er verbaasd over hoe goed de beschrijving van de

afgelopen week klopt.

Uitleg; De neiging van mensen om vage en algemeen geldende uitspraken over de eigen persoon te accepteren als rake, typerende omschrijving, zonder zich te realiseren dat diezelfde omschrijving voor bijna iedereen opgaat.

De gokkersmisvatting (gambler's fallacy)

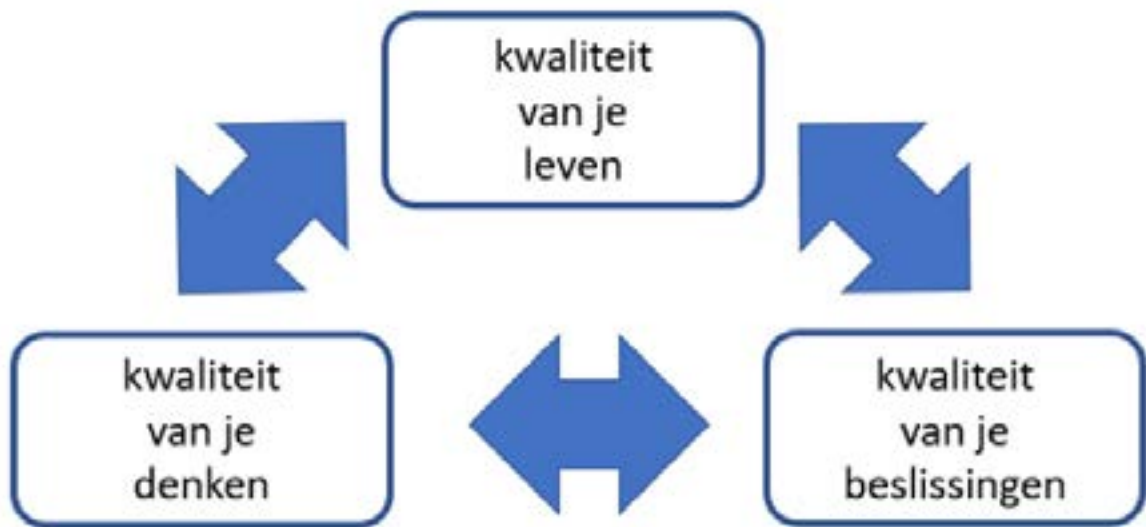
Voorbeeld; als je een muntje opgooit en het is drie keer 'kop' geweest dan móet het de volgende keer wel munt zijn.

Uitleg; de misvatting dat een gebeurtenis die minder vaak is opgetreden dan verwacht mocht worden in de nabije toekomst vaker zal optreden. Het muntje heeft geen geheugen.

Welke van deze denkfouten worden door bekenden van je gemaakt? Geef een voorbeeld. Welke van deze denkfouten maak je zelf wel eens? Geef een voorbeeld.

NB Er zijn lange lijsten van bekende (cognitive) biases te vinden, zie ook aanbevolen bronnen.

7. Wanneer is het handig om kritisch te denken (en wanneer niet)?

Figuur; Kwaliteitscyclus, vrij naar 'Think Straight' van Jon Guy

Wat je uit deze figuur zou kunnen halen is dat de kwaliteit van je leven afhangt van de kwaliteit van je beslissingen. En dat de kwaliteit van je beslissingen afhangt van de kwaliteit van je denken. Er valt nog veel meer in te ontdekken.

Figuur: Eikel

Maar... stel je nu eens voor dat je altijd en overal kritisch nadenkt... Dat je op elke slak zout legt en dat je alles relateert door te zeggen 'het is maar hoe je het bekijkt'. Dat is dodelijk vermoeiend voor jezelf én je omgeving. Mijn vriend en kritisch denker Stuart zeg daar het volgende over; 'don't be an arse' wat ik maar even vrij vertaal als; 'wees geen eikel'

In het geval je in gesprek raakt met mensen die iets minder bedreven zijn in Kritisch denken is het bepaald niet de bedoeling dat je je boven hen verheven voelt. 'Het principe van de vrijgevigheid' ('the principle of charity') schrijft juist voor dat je degenen die er nog niet zo goed in zijn helpt zijn/haar gedachten te ordenen om op deze manier een fatsoenlijk gesprek te kunnen hebben. Een andere term die in dit verband gebruikt wordt is 'intellectual humility', wat betekent dat het vaak goed is om je nederig op te stellen.

Ben je ooit wel eens 'over iemand heen gewalst' die iets minder goed in staat was zich verbaal te verweren? Hoe voelde je je daar over? Zou je dat een volgende keer anders doen?

Geraadpleegde bronnen

Titel	Medium	Auteur
Becoming a critical Thinker	Boek	Sarah Birell Ivory
Critical thinking as an educational idea	Artikel	David Hitchcock
Critical Thinking, The basics	Boek	Stuart Hanscomb
Kritisch Leren Denken, Avans hogeschool	Pdf	Anita Heijltjes
Niet voor de winst	Boek	Martha Nussbaum
Ons feilbare denken	Boek	Daniel Kahnemann
www.slo.nl	Website	SLO
Think Straight	Boek	Jon Guy
Toolbox kritisch denken in de beroepsopleiding	Pdf	Marion Tillema (Avans)
Veel, vet, goor en duur	LP	Frites Modern

Aanbevolen bronnen

Titel	Medium	Auteur
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cognitive_bias_codex_en.svg	Website	John Manoogian III
Introduction to Logic and Critical Thinking	Pdf (gratis!)	Matthew J Van Cleave
Kunst van het heldere denken, De	Boek	Rolf Dobelli
https://rightquestion.org/	Website	Right Question Institute
www.thinkinginbusiness.com	Website	Radu Atanasiu
https://philosophy.hku.hk/think/	Website	Joe Lau

Nawoord

Ik heb bar weinig in het Nederlands kunnen vinden, maar volgens mijn vrouw kan ik niet zo goed zoeken. Er is een overvloed aan materiaal in het Engels. De website van de HKU is een prachtig startpunt (alles in het Engels). Er komt vast een vervolg op deze inleiding, een inleiding in over argumentatie en informele logica. Ik durf nog niet te zeggen wanneer dat gaat zijn. Ik hoop dat ik hier iemand mee geholpen heb. Laat me dat gerust weten op paul.hartog@nhlstenden.com.

